

NCD-alliansens innspill til høring i finanskomiteen om statsbudsjettet 2019

NCD-alliansen består av Nasjonalforeningen for folkehelsen, Kreftforeningen, Diabetesforbundet, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL) og Rådet for psykisk helse. Vi representerer de største sykdomsgruppene som ligger innenfor definisjonen ikke-smittsomme sykdommer. God helse i befolkningen er en av de viktigste ressurser et land kan ha, derfor er det samfunnsøkonomisk lønnsomt å forebygge sykdom. For å lykkes med folkehelsepolitikken er det nødvendig med en systematisk og langsiktig innsats på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Strukturelle og befolkningsrettede tiltak gjennom finanspolitiske virkemidler er nødvendig, og det må gjenspeiles i den økonomiske politikken og i konkrete satsinger over statsbudsjettet.

Sukkeravgift (kap. 5555, post 70: Avgift på sjokolade – og sukkervarer og kap. 5556, post 70: Avgift på alkoholfrie drikkevarer)

Verdens helseorganisasjon (WHO) beskriver overvekt og fedme som et alvorlig folkehelseproblem i Europa. WHO anbefaler at alle land tar i bruk fiskale avgifter som virkemiddel for å snu den negative trenden. WHO påpeker at økte avgifter vil føre til høyere priser som igjen påvirker salg til særlig barn og unge, grupper med lav inntekt og andre som forbruker store mengder sukkerholdige drikker¹. Regjeringen foreslår i Statsbudsjettet at avgiftsøkningen på sjokolade- og sukkervarer reverseres til 2017 nivå. I tillegg vil det bli satt ned et utvalg som skal vurdere både denne avgiften og avgiften på alkoholfrie drikkevarer. NCD-alliansen ber om å bli tatt med i dette utvalget. Vi er enig i at dagens sukkeravgift er for grovmasket og derfor ikke treffer godt nok, og det er flott at regjeringen nå vil sette i gang en utredning av sukkeravgiften.

- *NCD-alliansen ber likevel om at avgiften på sjokolade- og sukkervarer ikke reverseres i påvente av at en mer treffsikker ordning kan implementeres slik det nå foreslås i statsbudsjettet. Det må være mulig å utforme en sukkeravgift med et klart helseformål og som kan bidra til at flere velger sukkerfrie alternativer.*

Dagens avgift på alkoholfrie drikkevarer inkluderer alkoholfrie drikkevarer tilsatt sukker, men også sukkerfrie drikkevarer med kunstige søtningsmidler.

- *NCD-alliansen anmoder Stortinget om å be regjeringen på nytt å vurdere et gradert sukkeravgiftssystem hvor de mest sukkerrike produktene får høyeste avgifter, slik Særavgiftutvalget anbefalte i 2007.*

Tobakksavgift (kap. 5531 post 70: Avgift på tobakksvarer mv.)

Tobakksrøyking er den enkeltfaktoren som har bidratt til mest helseskader i den norske befolkningen de siste tiårene, og er den viktigste årsaksfaktoren til kreft. Avgiftsøkning er en av de viktigste strategier som WHO anbefaler for å redusere bruken av tobakk. Selv om tobakksbruk skaper

¹ WHO, 2016. Fiscal policies for diet and the prevention of non-communicable diseases
<http://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/fiscal-policies-diet-prevention/en/>

avhengighet faller etterspørselen når prisen på tobakk øker. Avgiftsøkninger er en av de viktigste og best dokumenterte strategiene som reduserer tobakksbruk. Ungdom er spesielt følsomme for prisendringer på tobakk, to til tre ganger mer enn voksne. Avgifter har dessuten større effekt i grupper med kort utdanning og lav inntekt hvor forbruket er høyest.

NCD-alliansen er derfor svært skuffet over at avgiftene på tobakk økes med kun 1,5 %, og 1,9% for snus og skråtobakk. Til tross for at tobakksprisene i Norge er blant de høyeste i verden, er Norge nå verdens sjettede billigste land for sigaretter når man tar hensyn til kjøpekraft, viser Bloombergs oversikt for 2018. Hans Olav Melberg leverte tidligere i 2018, på bestilling fra Helse- og omsorgsdepartementet, en rapport som med all tydelighet viser at økte avgifter har effekt på forbruket også når det tas høyde for grensehandelen. En økning i avgiftene på 10 % vil ifølge rapporten redusere forbruket med 3,5 %. Da er det svært skuffende at regjeringen ikke følger opp rapporten de selv har bestilt med nødvendig handlekraft.

- *NCD-alliansen ber finanskomiteen om å bidra til at Stortinget vedtar en økning i tobakksavgiftene på minst 10%.*

Det er samtidig positivt at regjeringen foreslår en sektoravgift på 15 millioner kroner som skal belastes tobakksindustrien. Disse pengene skal gå til å dekke etableringen av nytt register for bevillingsordningen, tilsyn med bevillingshaverne samt systemet for sporing- og sikkerhetsmerking. Dette applauderer vi, og det er en type tiltak som vi tidligere har bedt om for å dekke kostnadene ved forebyggende tiltak og tiltak for røykeslutt. Det er rimelig at tobakksindustrien belastes for kostnader det offentlige må ut med for å begrense skadeomfanget av tobakksbruken i Norge, inkludert medikamentell støtte og strukturert røykesluttveiledning i kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

- *NCD-alliansen ber derfor komiteen foreslå at Stortinget vedtar en sektoravgift som belastes tobakksindustrien, hvor pengene går til å dekke kostnadene ved forebyggende tiltak og tiltak for røykeslutt.*

Alkoholavgift (kap. 5526 post 70: Avgift på alkohol)

Folkehelseinstituttet rapporterer at alkoholkonsumet er høyt i Norge, og at i gjennomsnitt drikker nordmenn i alderen 15 år og eldre nesten 7 liter ren alkohol per år. (Folkehelse rapporten 2018). Sett i lys av dette og de alvorlige samfunns- og helseproblemer alkohol utgjør, må vi nyttiggjøre den dokumenterte sammenhengen mellom pris og forbruk og utnytte avgiftssystemet enda bedre som virkemiddel i folkehelsepolitikken. I forslag til statsbudsjett foreslår regjeringen kun at avgiftene på alkohol prisjusteres til 2019-nivå.

- *NCD-alliansen anmoder Stortinget om å be regjeringen om å se på hvordan avgiftssystemet kan utnyttes bedre, slik at alkoholforbruket i Norge reduseres.*